

İHTİLAF, TEFRİKA, FİTNE

İnsanların kendi aralarında yaşadıkları görüş ayrılıkları için ihtilâf, bu durumdan beslenen katı ayrışmalar için tefrika, giderek derinleşen ve toplumsal birlik ve beraberliği, ahenk ve huzuru yerle bir eden eksen kaymaları için de fitne kavramı kullanılmaktadır. Birbirlerinden belli nüanslarla ayrılan bu kavramların kendi aralarındaki ilişkiye, birbiriyle irtibatlı boyutlarına dikkat etmek gerekir.

Günümüzde, Müslümanlar arasında vuku bulan tefrika ve fitne hareketlerinin temelinde, mevcut ihtilafların abartılması ve görüş ayrılıklarının derinleştirilerek yeni bir gerilim hattına taşınması yanında, İslam toplumları üzerinde gerçekleştirilmek istenen siyasal mühendisliklerin payını da göz ardı etmemek gerekir.

Toplumsal yapı içinde görüş ayrılıklarının olması normaldir ve İslami gelenek de makul düzeyde işleyen bu farklılıkları, ihtilafa düşülen noktaları yeni bir hakikat arayışı için güçlü birer hareket noktası olarak yansıtmakta herhangi bir beis görmemektedir. Bu nedenle Hz. Peygamberin “ümmetin ihtilafı”nı “rahmet” olarak değerlendiren vurgusuna dikkat kesilmek gerekir. İhtilâfî bir rahmet vesilesi olarak gören bu yaklaşımın bizlere öğrettiği çok ciddi mana ve hakikatler bulunmaktadır.

Esasen insani yeterlilikler, fitratımız, beslenme kaynaklarımız, kültürel farklılıklar ve hiç kuşkusuz akletme biçimlerimiz, bizim pek çok konudaki düşünce ve kanaatlerimizi farklı bir şekilde ifade etmemizin başlıca nedenleridir. Nitekim toplumun hemen her bir üyesini aynı minvalde düşünmek, aynı karakter ya da düşünce yapısı içinde tasarlamak, her şeyden önce tek tek her birimizin irade hürriyetine yönelik bir baskı kurmakla eşdeğerdedir. Oysa farklı düşünmenin, farklı karar vermenin ya da toplumsal yönelimlerde, dini ya da dünyevi konularda kendine özgü bir değerlendirme yapmanın hiçbir sakıncası bulunmamaktadır. Yeter ki her mümin düşünce ve davranışlarında, tercih ve yönelimlerinde sahih bir usûle, sağlam bir yönleme ve doğru bir amaca bağlı olması konusunda kendi içinde bir yeterliliğe sahip olsun.

Temel hedef ve yönelimlerini İslami gaye ve gayret içinde şekillendiren bir Müslümanın İslam’ın yüksek prensiplerini göz ardı etmesi, çiğnemesi ya da yok sayması düşünülemez.

Dolayısıyla ihtilâfî rahmet kılan, her şeyden önce farklı düşüncelerin ortaya çıkaracağı yeni hakikatlerdir. Nitekim “müsademe-i efkardan barika-i hakikat doğar” özdeyişi de bu gerçeği ifade etmektedir.

İhtilâfî tefrikaya dönüştürmeyen bir özen, her bir Müslüman için temel görev olarak görülmelidir. İhtilaflar dikkatle yönetildiğinde yer yer besleyici / geliştirici bir süreç olurken, buna karşılık tefrika başka bileşenlerin de katkısıyla hızla fitneye dönüşebilecek kaotik bir mecranın habercisidir. Tefrikada aslolan, birbirine kötülük etmeye kadar varan ve artık süreklilik kazanmış bir anlaşmazlık ve ayrılıktır.

Toplumun iliklerine kadar nüfuz eden ayrılık ve gayrılık karşısında hepimizi bu elim felaketten koruyacak yegâne rehber Kur’an ve Sünnet’in aydınlığıdır. İstiklal Şairimiz Mehmet Akif’in de belirttiği gibi “Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez / Toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.”

Tefrika karşısında hepimizin tetikte olmasını gerektiren birtakım kaygılardan söz etmek gerekir. Tefrika, toplumun akıl ve ruh sağlığıyla yakından ilgilidir. Birbirine

gönüllerini, kalplerini kapamış bir toplumda diğergamlıktan, empatiden, karşılıklı hoşgörüden ve anlayıştan söz etmek tabii ki imkânsızdır. Herkesin kendi bildiğine yegâne hakikat gözüyle baktığı bir dünyada, ne karşılıklı görüş alışverişinden, ne uyumdan ne de rahmeti tecelli ettirecek güçlü bir diyalog ve etkili bir iletişimden söz edilebilir. Bu bağlamda asıl tehlikeli olan hiç kuşkusuz fitnedir. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde fitne her zaman kapıda beklemektedir. Hemen her bir müminin en büyük sınavı fitnedir.

Semantik açıdan değerlendirildiğinde, henüz kendi ıstılahına kavuşmadan önceki anlam silsileleri takip edildiğinde fitneden murad bizatihi imtihandır. Kavramın soy kütüğü incelendiğinde de görüleceği gibi fitne, bir altın arıtma hatta damıtma faaliyeti olarak karşımıza çıkar. Altını kendi içindeki yabancı materyallerden ayırma faaliyeti ise ancak yüksek bir ateşte gerçekleşir. Bu nedenle Mekke'nin ağır ve baskıcı şartlarında ilk Müslümanların muhatap oldukları hemen her türden işkence, gerçek Müslümanlık sınavının verildiği birer fitne olarak görülmüştür.

Müslümanların gerçek bir hâkimiyet ortaya koyduğu Medine döneminde ise, birlik ve beraberliği yok etmeye, huzur ve asayiş ortadan kaldırmaya yönelik her adım fitne olarak değerlendirilmiş; Tevhid ve Nübüvvet etrafında şekillenen ilk İslam cemaatinin varlık tasavvurunu bozmaya yönelik her siyaset de hile ve desise olarak kodlanmış, böylece hemen her mümin, fitnenin ortadan kaldırılması ve dinin sadece Allah'a has kılınması için adeta seferberliğe davet edilmiştir.

Fitneyi kıtalden, öldürmeden daha şiddetli bulan Kur'an-ı Kerim, Müslüman birliğinin olmazsa olmazları arasına kardeşlik ahlakını ve hukukunu yerleştirmektedir.

Bugün İslam dünyasında fitne kavramıyla birlikte ele alabileceğimiz olaylar serisi içimizi kanatmaktadır. Etnik, kültürel ya da mezhebi gerekçelerle yaratılış gaye ve hikmetini hiçe sayan bir aymazlıkla ortaya çıkan çekişmeler, Müslümanları farklı gerekçelere sığınan fitne hareketleriyle karşı karşıya getirmiştir. Birbirinin canına kıymayı sözüm ona gerçek bir dindarlık olarak yansıtmaya çalışan, birbirinin varlığını kin ve hasetle perdeleyen bir ihanet çabası gözlerden kaçmamaktadır.

İslam'ın yüksek aydınlığında, kardeşlik bilinciyle yaralarımızı sarmaya çalıştığımız bu hengamede, yegane rehberimiz Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberin izine her daim bağlı kalarak, birer akıl tutulması olarak görülmesi gereken tefrikaya ve bir kalp ve gönül katlaşması olarak okunabilecek fitneye karşı her zaman müteyakkız olmak zorundayız. Rabbimize kulak vermemiz gerekir. O bize fitne karşısında ne yapmamız gerektiğini çok açık bir şekilde beyan etmektedir:

"Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de o, kalplerinizi birleştirmişti. İşte onun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de o sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah size ayetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz. Sizden, hayra çağırın, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır. Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır." (Âl-i İmran 103-105).